

ANTONIO OKENDO

Zelango aretxa, alango ospala. Aretx oneko ospala zan Antonio. Aren aita Migel Okendo, Errekalde itsasgizon ospatuaren laguna zan. Arekin batean, Ontzidi Nagusiaren buruzagi izandakoa. Eta arekin bat, bertan ondaturua be.

Eta umezurz geratu zan amaika urtekoa zala, bere ama Maria Zandategi'rekin. Bere aitaren zoritxarrak ez eban kikildu gure ume sosterora. Eta itsasgizon egin zan amazpi urterako.

Kapitan maillara igona ta itsasontzi biren buru egifia, zan ogei ta zortzi urtetarako.

LENENGO GARAITZA

Ingeles ta Holandar itsaslapurrez beterik egozan gure itsasbazterrak, gure Ontzidi Nagusia galdu zan ezkeroztik.

Alako ingeles itsasontzi lapur bat ebillen Cadiz inguruan sekulako kalteak egiten. Gure gazteak ikusi, ta arengana abiatu, arerioz bete eutsoezan ontzigaiiak.

Ordutara luzatu zan eskumeneko euren borroka Iatza. Ingelesek azkenean amor egin, eta igesiari emon eutsoen. Bahia Okendo, aren atzetik abiatu, ta agiñera jausirik, arin menperatu eban. Eta ontzi ta ontzikoak atxillo arturik, Cadiz'ko kaiara eroan ebazan guztiak.

BRASIL'EN

Beste garaitza asko ta asko lortu ebazan Okendo'k, eta almirante maillara igon eban erregek. Bizkai'ko ontzidiaren almirante izan zan, lenengo; Cantabria'koarena, urrengo; ta itsaso zabalekoa, azkenik.

Holandarrak Brasil'eko itsasbazterrak ondutzen ziarduela, ta arako deia izan eban, urren. Hanspater zan Hondarren buru, ta gure ontziak arengana joiazela ikusirik, laster asi zan dunbadaka bere kañoetzarraz.

Gureak erantzun, eta bareala zabaldu zan eraso. Alako baten, kaño-bala bat sartu zan Holandarren ontzi-barrura, bertoko sutauts-gela jo, ta an doa ankaz gora, milla zatitan apurturik.

Sutu da Hanspater ori, ta Okendo'gana zuzen-zuzen. Jotzen dau bere ontzi-musturragaz, ta an geratzen dira ontzi biak katiaturik.

Eta ango arkabutz eta ezpaten dantza! Hanspater orrek amor emon eban azkenik, eta igesi joan gura. Alperrik, baiña! Okendo'k lotuta eukan aren ontzia, ta an galdu zan koitadua.

FLANDES'EN

Flandes'ko gerra luzatu ta luzatu, ez zan sekula amaitzen. Eta ara bialdu eban erregek gure Okendo. Au zan

oraingo aren eginbearra: Flandes'tar gaixoai guda-izkillu ta gudari barriak eroatea.

Okendo joian bere ontzi nagusian, guztien aurretik. Eta Dunas, Itsas-kaiera urreratzean, ona Holandarrak euren ontzi mordoaz, biderdi urtenda.

Okendo'k aurrera egin nai ez, ta bertan gelditu zan, bere lagunen zain. Beraganatu ziran, orduan, Holandarrak, su ta ke. Eta alako bat naiko urreratu zanean, Okendo'k dunbadako bat jaurti, ta ankaz-gora bota eban arerioen ontzia.

Bere lagunak etorri jakozaneko, berrogei gorpu eukan Okendo'k bere ontzigaiian, eta ontziko aize-oial guztiak zarpildurik. Alan bere, iges joanak ziran Holandarrak.

BORROKA

Ez luzarako. Laster etorri ziran beste ontzi geiagoz indartuta; eun eta amaika ontzi eukezan guztira; eta ogei ta zortzi, gureak.

Eta, jakiña, kikildu egin ziran gure mutillak. Kosta jakon Okendo'ri bere mutillak bizkortzen; baiña, lortu eban, azkenik.

A zan borroka a! Okendo ausartu zan lenen, soinburdin barik, su ta ke; ta aren atzetik joan ziran beste guztiak.

Egun osoa iraun eban borrokeak. Garaille urten ziran gureak ankartzetan, eta urpetara bota ebezen, dunbadaka, arerioen ogei ontzi. Eta andik anka egin eben Holandarrak, illuntzean.

Flandes'ko Mardike kaian sartu zan, orduan, gure Okendo. Kañoiak egindako milla zulo baiño geiago eukan aren ontziak. Holandarren buruzagia, barriz, epaitua ta zigortua izan zan.

ERIoTZA

Ez eban Okendo'k lo andirik egin, azkeneko berrogei egun areitan, eta oso makalik egoan. Sukarrak jo eban, ondoren; eta gaisotu egin zan. Eta auxe iñoan, leiotik bere ontziari begira egoala:

«Ez dagokit, orain, iltea besterik, nere ontzi ori ta aren ikurrin ederra ona osorik ekarri ondoren».

Orrela emon eban negua, erdi zutik erdi ogean. Eta ondaturako ontziak konpondu ebazanean. Españaruntz abiatu zan. Donosti, bere erri parera eltzean, argitu zan bere arpegia. An sartu, ta bere osasunari begiratzeko esan eutsoen bere lagunak.

Ez eban, baiña, onartu lagunen iritxia, ta Koruña'ra zuzendu zan, erregek emondako agindua betetearren. Andik egun gitxira il zan.